

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quęstio 1. Cur circumspexit cum ira?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83000)

nosset, in medium surgere agrum iubet, ut splendore miraculi obstupesciat etiam inimicos. Theophyl. spiritaliter interpretatur. Τί ἐστι εἰς τὸ μέσον, εἰς τὴν μέσσην τὴν ἀπέριτον. πῶς οὖν ἀπερὶ τὴν μέσσην ἐστὶ. Quid est in mediū In mediū virtutis, omniū n. virtus est mediū. Moralise xpositio.

V. 4. Animam seruare. Syrus ܠܡܚܒܝܘܢ lamchabiu, viuificare. Perdere ܠܡܡܝܬܘܢ occidere, alii ܕܠܥܝܘ quod est proprie perdere. Non obscure eos malefice crudelitatis arguit, qui profus exarscere hominem maluerint, quam a Christo sanitate illi confecti. Insuper ipso Sabbatho consilia de nece Christi tractabant: cui cum respondere non possent, tacuerunt; vti et ratio, sed stetit immota malicia. Errat Zwinglius dum ܠܡܚܒܝܘܢ putat significare labore & molestia se afficere. Arbeitsame Werck thun. Nam ܠܡܚܒܝܘܢ est nō modo mala facere, sed aliis iniuriosē damnum molestiam adferre. Hic opponitur τὸ ἀγαθὸν ποιῆσαι quod est beneficium aliis afficere. Nunquam porro ܠܡܚܒܝܘܢ est laboriosē agere se affligendo, hoc enim est ܠܡܚܒܝܘܢ malē pati. ܠܡܚܒܝܘܢ autem est malificium, & quicquid alteri noxium. Sic ܠܡܚܒܝܘܢ vsurpant omnes veteres. Cebes Thebanus, serpentes, ait: non ܠܡܚܒܝܘܢ eos, qui mortis sunt a viperā.

V. 5. QVÆSTIO I.

Cur circumspexit cum irā?

§. 1. Solus hoc Marcus habet. Merito irascebatur tā misericordia temperatā ostendit, ܠܡܚܒܝܘܢ & condolecens, ܕܗܝ ܚܝܘܢ ܠܡܚܒܝܘܢ, duritie, cœcitate illorum. Hinc constat in Christo fuisse verē humanos affectus, & appetitus sensitui actus, ut docet D. Thom. p. 3. q. 15. art. 4. & art. 9. & 3. distin. 3. q. 1. art. 2. & d. 15. q. 2. a. 1. Et in ea loca interpretes. Aug. l. 1. c. 9. de ciuitate causā reddit. Distinctionē tamen adhibet idem S. Tho. Aliter enim Christus, aliter nos affectibus illis præditi sumus. In Christo nunquam nisi in honestū obiectū tendebant, nos rapiunt in praua. Deinde omnes affectus pariebant rationi dominæ, nec iniussu sanctissimæ voluntatis procurrebant: in nobis crebro ante uentū. Deniq; secū dū de verbis. Passiones idcirco dicere uerentur, ne inuito, & contra rationis ac voluntatis imperium passus aliquid uideatur: q̄ tamen dicendū non est; passio n. ex eo dici potest, q̄ ea excitata mutationē aliquā corpus patiat. Quicquid uero in nostris affectibus uitiōsum est, ac turbulentū a Christo longissime abstuit. Semper n. initiū a ratione recta & sancta uoluntate habuerunt. Hoc propriū Christo fuisse docet Augult. l. 1. contra duas Epist. Pelagian. Sic in 5. Synod. coll. 8. can. 10. Theod. damnatur, qui Christum sensisse carnis rebellionē docuerat. Nam reuera magna est ordinis perturbatio, qui; in Paradiso non fuit, si affectus rationē non audiat. Quod uero nonnulli ēt per hęc tentatum Christi arbitratu, ualde errant, cum n. motus illi rationē præuicere non potuerint, si in obiectum malū tendebant, actus igitur præuissi, & deliberati fuerunt, si in Christo fuerunt, ideo q; peccata. Nec hoc Cyrill. l. 10. Thef. cap. 3. sed innoxios affectus uicē sibi dicit, ut timorem, tristitiam, sic eos & sponte admittit, & temperauit, ut nihil ueræ uirtuti obstarent.

§. 2. Hac igitur ratione in illo ira fuit, cum secundū rectā rationē uindictā cogitaret, & appeteret. & more iratorū in calefcere sanguinem sineret, & uultu quantā decuit seueritate præfere. Hoc sanē Syrus indicat, cū dicit eum intuitu cum ܠܡܚܒܝܘܢ chametba, cum incalescentia, seruore, sic enim iram a motione naturali appellant. Vide de hac re Bonau. in 3. d. 15. art. 2. q. 3. Durand. q. 2.

Richard. art. 3. q. 4. Solum occurrunt Stoici, qui nihil affectū sine uitio esse existimant, minimē itam & uoluptatem. Verum si rectē consideremus eorū qui moderatius loquuntur mentem, de ira & affectibus, agunt qui frenati non possunt: quamuis in eo errent, quod omnes uitiosos putent. Senec. Epist. 116. disputat affectus modicos non admittendos. Quod salubris non sit uel la salubritas morbi. Sed tamen ibidem non omnino damnat affectū. Non obinebit ut desinat, si incipere permiseris. Imbecillus est primo omnis affectus, deinde ipse se concitat, & uires, dum procedit, parat: excluditur facilius, quā expellatur. Quis negat omnes affectus a quodā quasi naturali fine principio? cur am nobis nostri natura mandauit, sed hinc ubi nimis indulseris, uitium est. Si igitur hoc a principio natura fluens bonum, ad nostram conseruationē, & excolere, & regere quis possit, nō peccabit admittendo. Hoc sane ille agit, ut ostendat haud facile imperiū accipere. Aliquatenus, inquis, dolere aliquatenus timere permittit. Sed illud aliquatenus longe proleat, nec ubi uis, accipit finem. Epist. 85. Mala ait nulla esse debere, non admitti parua. Nō ulla sine, crescent, & interim impediunt. Si das aliquem affectu sapienti, impar illis erit ratio: & uelut torrente quodā arietur: Non sequuntur, non audiunt affectus, quantum uis, Deinde nihil interest, quam magnus sit affectus: quantum que est, parere nescit, consilium non accipit. Non igitur pugnaret Seneca si reuera crederet, uinci, & regi posse affectus. Imo uicia in sapiente non putaret. Ideo Patentiū laudat, qui roganti adolecentulo. An sapientiam uirtus esset? respondit. De sapiente uidebimus, ubi & ubi, qui adhuc a sapiente longe absumus, nō est committenti, ut in re commota incidamus, impotentē, alteri emancipatā, uisibile. Nec aliter oppugnat Aristot. l. 1. de ira, quam q̄ admittit non sit in potestate. Aristoteles, ait, affectus quosdam, qui illis bene uirtutis, pro armis esse. Quod uerū fore, si uelut bellica instrumenta sumi, deponi, possent, indubitanter arbitri. Haec arma qua Aristot. uirtuti dat, ipsa per se pugnare non possunt manū. Habent, & non habentur. Nihil aliū instrumentum apud est: sed uos instruit ratione natura. Haec dedit uelut firmam perpetuum, obsequens, nec anceps, nec quodam Dominū iudicant illi in auxiliū uocandā, uirtutum aō erit, sed naturalis agendi principium. Nec rum uirtus uicio diuauat, sed naturalibus armis, ut cū quis hostē inuadit, & non modo armis, sed mole ē: corporis sternit, ipsū sui pondus est, que pro armis, sic Lusitanus cum in pugna globi decissent excussos sibi dentes iacularus est in hostē. Imo loqui se de ira effrenata ostendit. Nam si exaudit rationē, & sequitur qua ducitur, ira nō est ira, cuius propriū est cōtumacia. Imo uero aliqua ira audit rationem, nec in pugna prolesit iniussu rationis, ut iā ante ostēdit. At tanē Platonē de republicā irā adhibet fortitudinis adiutricem. πῶς ἂν ἀνδρῶς ἢ ἐν αὐτῷ ἀρετῆς ἀφελήσῃ, μὴ θυμοειδῆς, εἴτε ἰππῶς, εἴτε κίτων ἢ ἀλλὰ εἰς τὸ ζῶον, ἢ ὅσα ἐν νεοπλατωνισμῷ ἀρετῆς εἴδη κηρὸν θυμῶς; & πῶς ὁ λόγος ψυχῆς πᾶσι τοῖς πᾶσι τοῖς ἀφελῆσῃ ἀνὴρ μὴ. Quomodo uero non? Non poterit esse forte qui non est iracundus: siue equus siue canis siue aliud quoduis animal. Non considerasti, quā inexpugnabilis & inuisibilis sit ira: quā presente, omniū animus ad omnia intrapidus est, & inuidus.

Hæc quidem ratio sine uitio cōtingunt, esse tamē posse nemo dubitat. Cum igitur illa est alicuius peccatio, ut affectus, imperio adhibere, & reuocare possit, nulla causa est, cur nō illis utatur. Sin iusto prælio certaturus est, licetq; hostem interficere, & Reipublice iustitiæ præstare uindictam, si id ratio rectē statuit, & uoluntas ita imperat, cur non ēt ut pugnacior sit animus, & fortior, sanguine calfacere, appetitū sensitiuū excitare fac erit, ut rationi & uoluntati cōsentiat, si gladius exacuerit, uibratione hactæ præuidere pugnae hinc uictoria est, cur non ēt acuerit affectus, nihil mali machinatus, sed fortiorē bellatorem facturos? Magnā uictoria ad uictoriā habet. Arist. l. 3. ad Nico. c. 8. ἀνδρῶν δὲ ἀνὰ

ADAMI
+ Eua

ܠܡܚܒܝܘܢ

Affectus
humani in
Christo.

Passiones.

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

... in Cap. III. Marci. ...

V. 13. Elegit quos voluit, non ambitio e, non cogitatione, ne quidem naturali praestantia considerata, aut virtute. Nam Iudam elegit, cum tamen discipulorum optimorum non desset copia. Cur vero sci. elegit. Iudam cur

V. 17. QVÆSTIO II.

Quid Bonaerges?

S. r. Hieronymus in caput primum Danielis nomen corruptum existimat. Et filij Zebedaei, inquit, appellati sunt filij tonitru, quod non ut plerique putant, Bonaerges, sed emendatius legitur beneraham. Sed tamen in Hieronymo variam fuisse lectionem, ipse indicat index, in quo est, bene reges, non beneraham. Erasmus contendit non esse nomen corruptum. Tamesi, inquit, Hieronymus vocem putat esse depravatam, ac legendum est Banenem. Reges enim Hebraei sonare fremitum.

Hinc patet, Erasmus quidem Hieronymi censuram largite errare. Non enim est in Hieronymi emendationibus, Banerrem, sed beneraham, vel bene-reges, & quibusdam bene-regem. Deinde non ideo dicit Hieronymus, legendum esse Banerrem, quod reges fremitum, aut tumultum significet.

Multo minus corruptum vocat, quod de Syro, aut Chaldaico sermone deflexum est, ipse enim docuit Syra esse, quae Hebraea dicuntur in nouo testamento. Denique blasphemiam iudicaret Hieronymus, si quis Euangelistam corrupisse fingeret. Nec enim cum Euangelista lis erat Hieronymo, sed cum librorum erroribus, a quibus corruptum putauit. Et parum candidè suo Antagonistae respondit Erasmus: se Euangelistae auctoritatem malle sequi, quam Hieronymi. Non enim Euangelistae & Hieronymi auctoritates componuntur, illa est enim infinitis modis superior; sed quaeritur, quid scripserit Euangelista? At Hieronymus cum librorum auctoritate confertur. Et apud iudices incorruptos facile causam obtinet Hieronymus. Iacobus enim & Ioannes dicti sunt filij tonitru, hoc est, tonitres, seu tonantes, quod magno zelo, potestate, scientia verbum Dei praedicaturi essent. Querendum igitur in Hebraea ut Syra lingua verbum quod filios tonitru significet: ad eam significationem nihil facit dictio, Bonaerges, nec Syra, nec

Hebraea, & si quid ex ea conficeretur, non tamen si, non significaret filios tonitru. Aut si errat Hieronymus, ostendat Erasmus huic dictioni hoc subesse significatum, tonitru. Nullum sane auctorem hactenus vidi, a quo locus corruptus non iudicaretur, variè etiam legitur, vetustissimus Mosemenis in plures dictiones diuidit Boer eg yes. Magnae hac in re esse debet auctoritatis textus Syrus, qui Bonaerges sibi proprium retinere debebat, Syra le- si Syriaca esset compositio, at ille ita habet בנארגס סיו. benai reges sibi, quod conuenit cum Hieronymi correctione quae est in quibusdam libris, & ut dixi, in indice. Deinde Syrus interpretatur בנארגס סיו bene reg- hama, filij tonitru. Nam interpretatio etiam in Syro est addita. Cur vero si בנארגס est tonitru, id alia dictione interpretatur? Solet id fieri etiam in eadem lingua, cum dictio quae exponitur est obscurior, aut non usitata, praesertim cum in primaria & vltissima significatione non accipitur. Verbum בנארגס est con- Eee iungere

Handwritten marginal notes in red ink on the right side of the page.

Erasmus fallitur.

Bonaerges sicut filios tonitru.

